

ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง มนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางการพยาบาลและ
การรับรู้โครงสร้างองค์การพยาบาลกับทักษะด้านการคิดของพยาบาล
หัวหน้างานหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์ กระทรวงสาธารณสุข

นางสาวบีทมา ใจเพชร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-222-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL BACKGROUND, HUMAN RELATION,
TECHNICAL NURSING SKILLS, PERCEPTION OF NURSING ORGANIZATION
STRUCTURE, AND CONCEPTUAL SKILLS OF HEAD NURSES IN REGIONAL
HOSPITAL AND MEDICAL CENTERS UNDER THE JURISDICTION OF
MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

Miss. Pattama Jaiphet

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Nursing Administration Program

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-581-222-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง มนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางการ
พยาบาลและการรับรู้โครงสร้างองค์การพยาบาลกับ ทักษะด้าน
การคิดของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์
กระทรวงสาธารณสุข

โดย

นางสาวปัทมา ใจเพชร

ภาควิชา

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม รอทกานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

Dr. Anon

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

Dr. Somchai
.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สมคิด รักษาสัตย์)

Dr. Anon
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม รอทกานนท์)

Dr. Wit
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ บิตยานนท์)

ศูนย์วิทยุโทรพยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ต้นฉบับขอทูลเกล้าฯ ถวายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

บทมา ใจเพื่อ : ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง มนุษย์สัมพันธ์ ทักษะทางการพยาบาลและ การรับรู้โครงสร้างองค์การพยาบาลกับทักษะด้านการคิดของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์ กระทรวงสาธารณสุข (THE RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL BACKGROUND, HUMAN RELATION, TECHNICAL NURSING SKILLS, PERCEPTION OF NURSING ORGANIZATION STRUCTURE, AND CONCEPTUAL SKILLS OF HEAD NURSES IN REGIONAL HOSPITAL AND MEDICAL CENTERS UNDER THE JURISDICTION OF MINISTRY OF PUBLIC HEALTH)

อ.ที่ปรึกษา รศ.ดร.ประนอม โทกานนท์, 173 หน้า, ISBN 974-581-222-6

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลัง มนุษย์สัมพันธ์ ทักษะทางการพยาบาล และการรับรู้โครงสร้างองค์การพยาบาลกับทักษะด้านการคิดของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์ กระทรวงสาธารณสุข และเพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ทักษะด้านการคิดของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย ตัวอย่างประชากร คือ พยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลศูนย์ทั่วประเทศไทย จำนวน 250 คน

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. พยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วยมีทักษะด้านการคิดในระดับปานกลาง มนุษย์สัมพันธ์ ทักษะทางการพยาบาล และการรับรู้โครงสร้างองค์การพยาบาลในระดับสูง
2. ทักษะทางการพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะด้านการคิดของ พยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วยในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = .5792$) อายุมีความสัมพันธ์ทางลบกับทักษะด้านการคิดในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = -.1429$) ส่วนมนุษย์สัมพันธ์ วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน การได้รับการอบรมด้านการบริหาร และการรับรู้โครงสร้างองค์การพยาบาล ไม่มีความสัมพันธ์ กับทักษะด้านการคิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. กลุ่มตัวพยากรณ์ที่ร่วมกันพยากรณ์ทักษะด้านการคิดของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 3 ตัว เรียงตามลำดับความสำคัญในการพยากรณ์ได้แก่ ทักษะทางการพยาบาล อายุ และการรับรู้โครงสร้างองค์การพยาบาล โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .63025 ($R = .63025$) และสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ประมาณร้อยละ 39.722 ($R^2 = .39722$) เมื่อสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้สมการ ดังนี้

$$Z' = .608026TEB - .132714NAGE - .112698NUC$$

ภาควิชา ..... คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ..... *Handwritten signature*
 สาขาวิชา ..... การบริหารการพยาบาล .....
 ปีการศึกษา 2534 .....
 ลายมือชื่ออนิสิต .....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *Handwritten signature*
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม .....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

##C044078 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

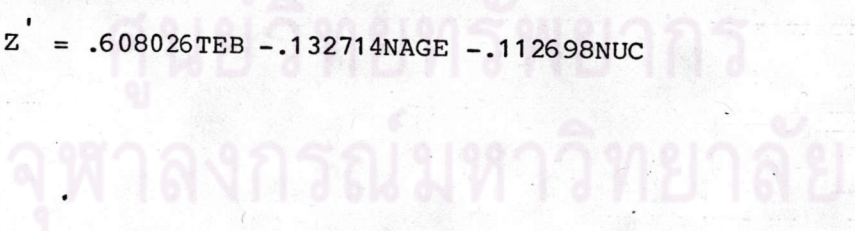
KEY WORD : PERCEPTION OF NURSING ORGANIZATION STRUCTURE/CONCEPTUAL SKILLS
PATTAMA JAIPHET : THE RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL BACKGROUND,
HUMAN RELATION, TECHNICAL NURSING SKILLS, PERCEPTION OF NURSING
ORGANIZATION STRUCTURE, AND CONCEPTUAL SKILLS OF HEAD NURSES IN
REGIONAL HOSPITAL AND MEDICAL CENTERS UNDER THE JURISDICTION OF
MINISTRY OF PUBLIC HEALTH. THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR
PRANORM OTHAGANONT, Ed.D., 173 pp. ISBN 974-581-222-6

The Purpose of this research were to study the personal background, human relation, technical nursing skills, perception of nursing organization structure, and conceptual skills of head nurses in Regional Hospital and Medical Centers under the Jurisdiction of Ministry of Public Health, and to search for the variables which would be able to predict the conceptual skills of head nurses. The subject of this study were 250 head nurses in Regional Hospital and Medical Centers.

The major results of this research were as follow :

1. Head nurses had conceptual skills in middle level, human relation, technical nursing skills, and perception of nursing organization structure were in high level
2. Technical nursing skills was positively related to conceptual skills at the 0.05 significant level (r = .5792) Age was negatively related to conceptual skills at the 0.05 significant level (r = -.1429). Human relation, level of education, work experience, administrative training, and perception of nursing organization structure had not related to conceptual skills.
3. The three predictors, ranked in their power, predicted conceptual skills named as technical nursing skills, age, and perception of nursing organization structure of head nurses at 0.05 significant level. The multiple correlation coefficient was .63025 (R = .63025) and the estimated coefficient of determination was 39.722 percent (R² = .39722). The predicted equation in standard form can be stated as follow:

Z' = .608026TEB -.132714NAGE -.112698NUC

ภาควิชา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต .....ลายมือชื่อนิสิต .....
 สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล .....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
 ปีการศึกษา 2534 .....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม รอทกานนท์ ที่เป็นทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาคอยให้กำลังใจตลอดมาตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษา และผู้ควบคุมการวิจัยที่ได้ให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขด้วยความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ บิตยานนท์ และผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 ท่านที่ให้ความกรุณา ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์ 17 แห่ง สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทั่วประเทศที่ให้ความกรุณาอนุญาตให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล รองหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลด้านวิชาการ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วยทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

อนึ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาพยาบาลศึกษาทุกท่าน ที่กรุณาให้ทั้งความรู้และประสบการณ์ที่ดีเสมอมา ขอขอบพระคุณอาจารย์พิรุณ รัตนวิษ ผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลตรง ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้วิจัยเอง ที่คอยกระตุ้น แนะนำ ให้ข้อเสนอแนะ และให้กำลังใจตลอดมา อีกทั้งขอขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษา และเพื่อนผู้ร่วมงานทุกคนที่คอยให้คำแนะนำ กระตุ้นเตือน และให้กำลังใจโดยตลอด

ความสำเร็จทั้งมวลของผู้วิจัย เนื่องมาจากพระคุณของบุพการีทั้งสอง และน้อง ๆ ที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนส่งเสริมตลอดมา พระคุณนี้จะอยู่ในสำนึกตลอดไป

บัทมา ใจเพชร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
สมมุติฐานการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	10
ข้อตกลงเบื้องต้น	10
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	14
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
ทักษะด้านการคิดของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย	15
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับทักษะด้านการคิดของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย	28
ภูมิหลัง	28
มนุษย์สัมพันธ์	33
ทักษะทางการพยาบาล	38
การรับรู้โครงสร้างองค์การพยาบาล	41
พยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	62

บทที่

3	วิธีการดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล	66
	ประชากร	66
	ตัวอย่างประชากร	66
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	68
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	73
	การวิเคราะห์ข้อมูล	74
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
5	สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	94
	สรุปผลการวิจัย	95
	อภิปรายผลการวิจัย	97
	ข้อเสนอแนะ	105
	บรรณานุกรม	107
	ภาคผนวก	118
	ภาคผนวก ก. รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ	119
	ภาคผนวก ข. สถิติที่ใช้ในการวิจัย	120
	ภาคผนวก ค. เกณฑ์การให้คะแนนสำหรับแบบสอบถามทักษะทาง	
	การพยาบาล และทักษะด้านการคิด	128
	ภาคผนวก ง. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	132
	ประวัติผู้วิจัย	173

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรและตัวอย่างประชากรพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย จำแนกตามภาคและโรงพยาบาล	67
2	จำนวนและร้อยละของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วยจำแนกตามข้อมูล ส่วนบุคคลของตัวอย่างประชากร	79
3	จำนวนและร้อยละของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วยจำแนกตามระดับ มนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางการพยาบาล การรับรู้โครงสร้างองค์การ พยาบาล และทักษะด้านการคิด	81
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับมนุษยสัมพันธ์ ทักษะ ทางการพยาบาล การรับรู้โครงสร้างองค์การพยาบาล และทักษะ ด้านการคิดของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย	82
5	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการพยาบาล การ รับรู้โครงสร้างองค์การพยาบาล และทักษะด้านการคิด จำแนกตาม การอบรมด้านการบริหารของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย	83
6	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างทักษะด้านการคิดจำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานทางการพยาบาล ของ พยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย	84
7	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เกณฑ์กับตัวแปรพยากรณ์ และ ตัวแปรพยากรณ์ของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

- 8 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์รูปคะแนนดิบและมาตรฐาน
ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ถดถอย การทดสอบ
ค่าที และค่าคงที่ของสมการถดถอย ..... SS
- 9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพ็ญคูณ ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ที่ได้รับการ
คัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ และ
ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น ในการ
พยากรณ์ทักษะด้านการคิดของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย 90
- 10 ค่าสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์รูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน
ทดสอบความมีนัยสำคัญของคะแนนดิบ และแสดงสมการถดถอย
เพ็ญคูณที่ใช้พยากรณ์ทักษะด้านการคิดของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย 92

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

1	ลักษณะการทำงานของผู้บริหารระดับต่าง ๆ ที่ใช้ทักษะการบริหาร	20
2	ส่วนประกอบการใช้ทักษะในการบริหารของผู้บริหารระดับต่าง ๆ	21
3	สัมพันธ์ภาพกับบุคคลในการปฏิบัติงาน	35
4	ระบบการบริหารการพยาบาลในองค์กรโรงพยาบาล	51
5	กรอบแนวความคิดในการทำวิจัย	62

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย